Erdélyben a diktátor betiltotta a Karácsonyt

Bálint Márta, színművésznő: amit soha nem kérdeztek meg tőlem az, hogy mit jelentett számomra Erdélyben, Marosvásárhelyen színésznek lenni és mit jelent az anyaországban, Budapesten színésznek lenni? Azért fontos ez, mert bár mindkét országban ugyanazt a hivatást műveltem, illetve művelem, ez mégis nagyon különböző tapasztalatokat jelent, amelyek más-más szempontból fontosak és értékesek számomra. Erdélyben a diktatúra közepette a magyar nyelvű színjátszás igazi küldetéstudattal járt együtt, hiszen akkoriban a magyarságnak anyanyelvű közösségi-kulturális élménye alig maradt, a nyilvános terek teljesen beszűkültek, ellehetetlenültek. A színház jelentette az emberek számára jószerivel az egyetlen közösségi kapcsot a magyar kultúrához és színészként ez hatalmas felelősséggel is járt. Gyakran mai fejjel elképzelhetetlen körülmények között játszottunk, előfordult, hogy télen ablaktalan, fűtetlen kultúrházakban voltunk kénytelenek játszani. De mindezt méltósággal, a küldetésünk tudatában, a közönség rajongó szeretetétől és örömétől övezve tettük, ami mindent feledtetett.

Magyarországon természetesen nem ilyen tudattal lép fel az ember, a közeg teljesen más, bár persze a közönség szeretete és megbecsülése ugyanolyan fontos. Budapesten élve a hivatásomat csak sok küzdés árán gyakorolhattam, viszont ezek a nehézségek és buktatók még értékesebbé teszik számomra azt, amit eddig elértem itt. Azt mondhatom, hogy a pályám – bár nem úgy alakult, ahogy az áttelepedés után elképzeltem – Magyarországon kiteljesedett és mind a mai napig ég bennem a tűz a színpad, a játék iránt és azért, hogy a közönségnek élményt nyújthassak. S ha már élményről, előadásról beszéltem, idén a legjelentősebb szerepem Marina Vlady volt *A megszakított repülés, avagy szerelmem, Viszockij* monodrámában. Nagyon szeretem ezt a darabot és vele együtt ezt a szerepet, mert eltér azoktól a típusoktól, akiket korábban játszottam. Az ilyen feladatok állítják kihívás elé a színészt, azonban így lehet új hangokra, színekre lelni és fejlődni.

Kedvenc karácsonyi olvasmányom nincs, de egy kifejezetten emlékezetes karácsonyi fellépésre szívesen gondolok vissza. A rendszerváltás előtt a Karácsonyt hivatalosan nem lehetett ünnepelni Romániában, így december 24-én és 25-én mindig voltak előadásaink. Egyik ilyen alkalommal Tamási Árontól *Az énekes madár* című darabot játszottuk, amelyben én Magdó szerepét alakítottam. Amikor szólóban a tapsra mentem a függöny elé, egy kislány a nézők soraiból odarohant a színpadra és lehúzta a gyűrűjét és feladta nekem a színpadra. Zavaromban annyit súgtam a fülébe, hogy gyere be az öltözőbe. Percekkel később az édesanyjával együtt ott toporogtak az öltözőben, de semmi szín alatt sem akarták visszavenni a gyűrűt tőlem, mert így akarták kifejezni, hogy mennyire nagy élményben volt részük. Azóta is ereklyeként őrzöm a gyűrűt.

Van egy másik karácsonyi fellépés is, amelyre jó szívvel emlékszem, és amelyben ráadásul nem is én, hanem a fiam volt érintett. Kezdeném azzal, hogy a fiamnak rögtön születése után rendszeresen rengeteg verset és mesét olvastam fel, ő pedig valósággal szippantotta magába őket. Ahogy említettem, karácsonyi ünnepséget nem lehetett tartani, de minden évben rendeztek a színházban úgynevezett téli fa ünnepélyt. Gergő fiam már két éves volt, amikor ezen az ünnepélyen a télapó őt is, mint minden gyereket, magához szólította a színpadra, és kérte, hogy meséljen magáról. A legnagyobb döbbenetemre ekkor a fiam Szabó Lőrinc *Hörpentő* című versét egy szuszra elmondta. Mondanom sem kell, hogy szinte megállt a levegő és mindenki, még a „télapó" is olvadozott a gyönyörűségtől.

Ugorjunk az időben: már november közepén, a szokásos nagytakarítás után elkezdem a lakásunkat feldíszíteni és minden évben törekszem arra, hogy valami újat találjak ki, ami általában sikert is arat otthon. December 24-én közösen díszítjük fel a karácsonyfát, és emellett az ünnep közeledtével mindenki osztozik a családban egy-egy feladaton, s ilyenkor eszembe jut a szolidaritás is. Számomra az irgalmasság mindenekelőtt az embertársaim iránti segítőkészséget, emberséget, nagylelkűséget jelenti. Bízom benne, hiszem, hogy napjainkban sem vész ez el teljesen és nem a ridegség, a könyörtelenség és szívtelenség uralkodik embertársainkban. Sosem felejtem el, hogy az 1989. évi romániai események alatt az anyaországi magyarok egy emberként fogtak össze és önzetlenül, nagylelkűen segítettek erdélyi társaikon. Hasonlót lehetett tapasztalni a két évvel ezelőtti nagy magyarországi árvíz idején is, amikor roppant erőfeszítéseket tettek az emberek, hogy megvédjék a gátakat és a kritikus pontokra az ország minden tájáról érkezett a segítség. Ha nagy baj van, akkor a magyarok képesek összefogni, jó lenne, ha ezt nem csak vész idején, hanem a békésebb hétköznapokban is tudnánk gyakorolni. Ez az összefogás az igazi ajándék, s ezt tenném minden magyar ember karácsonyfája alá.